

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีผู้บริโภคนในศาลชั้นต้น
ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551
ศึกษาเฉพาะ: ศาลจังหวัดเชียงใหม่

พรประภักษ์ แพ่งพิบูลย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
นิติศาสตรมหาบัณฑิต
คณะนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยพายัพ

เมษายน 2553

สงวนลิขสิทธิ์ © พรประภักษ์ แพ่งพิบูลย์ มหาวิทยาลัยพายัพ

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เป็นผลมาจากความเมตตากรุณาของบุคคลหลายท่านที่ได้ให้ข้อคิดเห็นเสนอแนะประเด็นปัญหาอันเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ โดยเฉพาะผู้เขียนต้องกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เขตไท ลังการ์พินธุ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ที่ให้ข้อเสนอแนะชี้แนะแนวทางต่างๆ มาตั้งแต่ต้น จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์สहन รัตนไพจิตร ที่กรุณาได้รับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และให้คำแนะนำในเชิงวิชาการที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ตลอดจนชี้แนะแนวทางในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์เล่มนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นอย่างมาก พร้อมทั้งผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัณฐักข์ ปัญวัฒน์ลิขิต และ ท่านวิโรม อินทโร ที่ได้กรุณาได้รับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ตลอดจนให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์และให้ความรู้เพิ่มเติมแก่ผู้เขียนในการจัดทำวิทยานิพนธ์ จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ตลอดจนคณาจารย์และเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยพายัพ ทุกท่าน ที่อำนวยความสะดวกในระหว่างการศึกษาอย่างดียิ่งตลอดมา

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ท่านณัฐพร ณ กาฬสินธุ์ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้โปรดกรุณาให้สัมภาษณ์ และเสนอแนะประเด็นปัญหาแนวทางการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ พร้อมทั้งผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ คุณปรัชญา ศิริบุรณะ เจ้าพนักงานศาลยุติธรรมชำนาญการพิเศษ และคุณณัฐวุฒิ วังวงศ์ เจ้าพนักงานคดีปฏิบัติการประจำศาลจังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้ให้ข้อมูลต่างๆ และเอกสารที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เขียนอย่างมาก ทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของสำนักงานประจำศาลจังหวัดเชียงใหม่ ทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ท่านอิสสระ นิมละมัย รองประธานศาลอุทธรณ์ภาค 5 ที่ได้โปรดกรุณาให้สัมภาษณ์ และเสนอแนะประเด็นปัญหาแนวทางการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ พร้อมทั้งผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ คุณธีรพงษ์ บุญมาประเสริฐ ผู้ช่วยผู้อำนวยการธนาคารออมสิน เขตเชียงใหม่ 3 คุณสุรเชษฐ พรหมสุวรรณ เจ้าหน้าที่ติดตามและบริหารงานกฎหมาย บริษัทมหาชนจำกัด ธนาคารกรุงไทย สำนักงานเขตเชียงใหม่ คุณอิทธิราช จิตเลขา ทนายความ และคุณฤทธิพงศ์ เตชะพันธ์ เลขานุการคณะอนุกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคประจำจังหวัดเชียงใหม่

ที่ได้โปรดกรุณาให้สัมภาษณ์ และได้ให้ข้อมูลต่างๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เขียนอย่างมาก ทำให้วิทยานิพนธ์นี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ผู้เขียนต้องขอขอบคุณพี่ๆ และเพื่อนๆ สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ ทุกคน ที่คอยช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้กันตลอดมา

สุดท้ายนี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดา และมารดา ที่ให้การสนับสนุน และเป็นกำลังใจให้กับผู้เขียนในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มาโดยตลอด จนงานวิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จได้ด้วยดี

พรประภัสร์ แพ่งพิบูลย์

21 เมษายน 2553

ชื่อเรื่อง	: ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีผู้บริโภคนในศาลชั้นต้น ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ศึกษาเฉพาะ: ศาลจังหวัดเชียงใหม่
ผู้จัดทำ	: พรประภทร์ แพ่งพิบูลย์
หลักสูตร	: นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพายัพ จังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เขตไท ลังการพิณธุ์
วันที่อนุมัติผลงาน	: 21 เมษายน 2553
จำนวนหน้า	: 145
คำสำคัญ	: การดำเนินคดีผู้บริโภค

บทคัดย่อ

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ถือเป็นระบบวิธีพิจารณาคดีแบบใหม่ที่เอื้อประโยชน์ต่อผู้บริโภคที่จะได้รับการเยียวยาความเสียหายจากการบริโภคสินค้าหรือบริการด้วยความสะดวก รวดเร็ว ประหยัด และเป็นธรรมมากกว่าระบบวิธีพิจารณาคดีทั่วไปตามปกติ อย่างไรก็ตามการบังคับใช้พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวจะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้บริโภคก็ต่อเมื่อ ผู้บริโภคต้องเข้ามาใช้สิทธิในการฟ้องคดีหรือเข้ามาดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ซึ่งจากสถิติคดีผู้บริโภคของศาลจังหวัดเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. 2552 ที่ผ่านมา พบว่า คดีผู้บริโภคในศาลจังหวัดเชียงใหม่ ผู้ประกอบธุรกิจ สถาบันการเงิน เป็นผู้ใช้สิทธิฟ้องคดีบังคับชำระหนี้เอาแก่ผู้บริโภคตามพระราชบัญญัตินี้มากกว่าผู้บริโภคกว่าร้อยละ 90 ของคดีผู้บริโภคทั้งหมด ในขณะที่คดีเกี่ยวกับมาตรฐานของสินค้าหรือบริการมีจำนวนน้อยมาก ซึ่งไม่น่าจะเป็นเช่นนั้น

จากการศึกษาการดำเนินคดีผู้บริโภคของต่างประเทศ พบว่าการดำเนินคดีผู้บริโภคในประเทศออสเตรเลีย และประเทศมาเลเซีย มีศาลชำนาญพิเศษสำหรับคดีผู้บริโภคไว้โดยเฉพาะ มีระบบการแบ่งแยกคดีผู้บริโภคไว้อย่างชัดเจนว่า คดีผู้บริโภคหมายถึงคดีประเภทใดบ้าง และแต่ละประเภทมีข้อพิพาทอย่างไร ซึ่งทำให้ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงการดำเนินคดีได้ง่าย สะดวก และรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

ส่วนประเทศอังกฤษ เป็นประเทศที่มีกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคที่เก่าแก่ประเทศหนึ่ง นอกจากนี้พลเมืองของประเทศอังกฤษยังให้ความสำคัญและร่วมกันรักษาสิทธิของตนเองในการซื้อสินค้าและบริการ การดำเนินคดีของผู้บริโภคในประเทศอังกฤษจึงเกิดขึ้นมาเป็นเวลานานและมีการเรียกร้องทำให้เกิดการพัฒนาหลักกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคที่มีความเข้มแข็งมากขึ้น ประเทศอังกฤษจึงมีองค์กรของผู้บริโภค มีกฎเกณฑ์ขั้นตอนในการดำเนินคดีที่มีความเป็นระบบและมีประสิทธิภาพสามารถคุ้มครองผู้บริโภคได้ในระดับที่น่าพอใจ

สำหรับประเทศไทย การพิจารณาคดีผู้บริโภคอยู่ที่ศาลยุติธรรมแผนกคดีผู้บริโภค มิใช่ศาลชำนาญพิเศษ มีการแบ่งแยกประเภทของคดีผู้บริโภคไว้อย่างกว้างๆ ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ก่อให้เกิดความสับสนแก่ประชาชนในการนำคดีไปฟ้องต่อศาล หรือไม่ทราบว่าจะคดีดังกล่าวเข้าข่ายเป็นคดีผู้บริโภคหรือไม่ ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้จำนวนสถิติคดีผู้บริโภคของศาลจังหวัดเชียงใหม่ในปี พ.ศ. 2552 คดีที่ผู้บริโภคเป็นโจทก์ฟ้องผู้ประกอบการเป็นจำเลยในคดีเกี่ยวกับมาตรฐานของสินค้าหรือบริการมีจำนวนน้อยมาก ดังนั้นการกำหนดประเภทของคดีผู้บริโภคให้มีความชัดเจน หรือการอธิบายขยายความนิยามของคำว่าคดีผู้บริโภคให้ประชาชนสามารถเข้าใจได้ง่ายมากขึ้น ก็จะสามารถทำให้ผู้บริโภคเข้ามาใช้สิทธิในการฟ้องคดีผู้บริโภคได้ง่าย สะดวก และรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

กรณีของการขาดนัดยื่นคำให้การของจำเลยซึ่งเป็นผู้บริโภคในคดีที่โจทก์เป็นผู้ประกอบการฟ้อง กว่ร้อยละ 90 เป็นกรณีที่จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ ซึ่งโดยผลของกฎหมายศาลต้องชี้ขาดตัดสินคดีไปฝ่ายเดียว ทำให้ผู้บริโภคซึ่งตกเป็นจำเลยไม่ได้รับประโยชน์ตามกฎหมายนี้เท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริโภคยังขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินคดีผู้บริโภค ว่ากฎหมายดังกล่าวยังคงให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคแม้ผู้บริโภคจะตกเป็นฝ่ายจำเลยในคดีผู้บริโภคแล้วก็ตาม ดังนั้นจึงควรให้ความรู้แก่ผู้บริโภคในการเข้ามาต่อสู้คดีแม้ตนเองจะตกเป็นจำเลยก็ตาม โดยเฉพาะในชั้นไกลเกลี่ยคดี ซึ่งศาลอาจทำการไกลเกลี่ยให้ผู้ประกอบการซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ลดหย่อนผ่อนผันในการชำระหนี้ให้แก่ลูกหนี้ได้

ดังนั้น เมื่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่ร่วมกันไม่ว่าจะเป็นศาลซึ่งทำหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายให้มีความเหมาะสมและถูกต้อง และผู้บริโภคต้องรักษาสิทธิของตนเองที่จะได้รับการเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากการบริโภคสินค้าหรือบริการ ก็จะทำให้การบังคับใช้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้บริโภคอย่างแท้จริง

Title : The Legal Problems of Consumer Cases in the Court
of First Instance According to The Consumer Case
Procedure Act B.E. 2551
Case Study: Chiangmai Provincial Court

Researcher : Pornprapat Pangpiboon

Degree : Master of Law
Payap University, Chiangmai, Thailand

Advisor : Assistant Professor Dr. Khettai Langkarpint

Date Approach : April 21, 2010

Number of Pages : 145

Keywords : Consumer Case Procedure

ABSTRACT

The Consumer Case Procedure Act B.E.2551 is said to outline a new case procedure process, which passes on advantages to the consumers by helping to remedy the damages caused when consuming products or using services. It provides a faster, lower-cost case process with greater convenience and higher level of justification than for other general case procedures. However, though enforcement of the Act should give maximum advantage to consumers when they use their rights to file or proceed with a case in accordance with its legal framework, according to consumer statistics from Chiangmai Provincial Court in 2009, it was found that 90% of all consumer cases in Chiangmai Provincial Court involved business operators or financial institutions filing a case to force payments out of consumers, while only a small number of cases involved customers complaints regarding the standard of products or services.

From a study on consumer cases in other countries, it was found that, in Australia and Malaysia there are specialized courts specifically for such cases. For each country there is also a clear classification system for consumer cases, used in order to

define what kinds of cases are led by consumers and what issues exist for each kind of case. This enables consumers to access case proceedings easily and rapidly.

In England, England is the country where it has the old Consumer Protection Law. Besides, the people in England have the importance and the cooperating to reserve themselves to buy goods and services. The consumer case procedure in England had happened for a long time and the claims have been developed the stronger Consumer Protection Law. England has been the Consumer's organization. There are rules, systems of proceedings to protect the consumers effectively and satisfy.

In Thailand, consumer case proceedings are under the responsibility of the Consumer Division of the Court of Justice, not a specialized court. Consumer cases are broadly classified in accordance with Section 3 of the Consumer Case Procedure Act B.E.2551, which causes confusion in terms of case filing. This is one reason why there are only a small number of instances in which consumers file a case against business operators regarding product or service standards, as shown by the consumer statistics produced by the Chiangmai Provincial Court in 2009. Thus, a clear specification or definition of consumer cases will enable consumers to use their rights to file consumer cases more quickly and easily.

In cases where the consumers are the Accused, sued by the business operators (about 90% of cases), the Accused often defaults on answering the charges, but in these cases, according to the rule of law, the court has to proceed ex-parte, with the Accused absent. As a result, the consumers – the Accused – do not receive the legal advantages they are entitled to, because they still lack an appropriate understanding of consumer case proceedings, for which the law grants them protection even when they are the Accused. Therefore, it is important to educate consumers about the litigation process, even though they are in the position of the Accused, especially for cases in which the courts mediate and may ask business operators – the creditors – to extend the payment periods for the debtor – the Accused.

Finally, in order that the relevant people or organizations such as the court enforce the law appropriately and accurately, especially consumers who need their rights protected and wish to receive a remedy for the damage caused when consuming products or services, to ensure that enforcement of the Consumer Case Procedure Act B.E.2551 is effective and provides maximum advantage to consumers.

PAYAP UNIVERSITY

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ข
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญ	ณ
สารบัญตาราง	ฐ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	5
1.3 สมมุติฐานของการศึกษา	6
1.4 วิธีการศึกษา	6
1.5 ขอบเขตของการศึกษา	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 มาตรการทางกฎหมายในการดำเนินคดีคุ้มครองผู้บริโภค	8
2.1 สิทธิผู้บริโภคเกี่ยวกับการดำเนินคดีผู้บริโภค	9
2.1.1 ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550	9
2.1.2 ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522	10
2.1.3 ตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและ สิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (International Covenant on Civil and Political Rights 1966)	11
2.2 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551	12
2.2.1 หลักวิธีพิจารณาพื้นฐาน	13

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
2.2.2 ความหมายของคดีผู้บริโภคและแนวทางการพิจารณาคดีผู้บริโภค	14
2.2.2.1 ความหมายของคดีผู้บริโภค	14
2.2.2.2 แนวทางการพิจารณาคดีใดเป็นคดีผู้บริโภค	15
2.2.3 การฟ้องคดีผู้บริโภค	19
2.2.3.1 เขตอำนาจศาล	20
2.2.3.2 การยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมให้แก่ผู้บริโภค	23
2.2.3.3 ผู้มีอำนาจฟ้องคดีผู้บริโภค	24
2.2.3.4 การฟ้องด้วยวาจา	28
2.2.4 ผลของการเป็นคดีผู้บริโภค	28
2.2.5 การพิจารณาคดี	31
2.2.5.1 การกำหนดวันนัดพิจารณา	31
2.2.5.2 กระบวนพิจารณาในวันนัดพิจารณา	32
2.2.5.3 การพิจารณาโดยขาดนัดในคดีผู้บริโภค	34
2.2.5.4 การสืบพยานคดีผู้บริโภค	36
2.2.5.5 ศาลมีอำนาจมีคำสั่งให้ถือว่าข้อเท็จจริงในคดีก่อนเป็นอันยุติ	41
2.2.6 คำพิพากษาและคำสั่งชี้ขาดตัดสินคดี	42
บทที่ 3 มาตรการทางกฎหมายในการดำเนินคดีผู้บริโภคในต่างประเทศ	46
3.1 ประเทศออสเตรเลีย	46
3.1.1 องค์กรที่มีอำนาจดำเนินคดีแทนผู้บริโภค	47
3.1.2 พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติทางการค้า ค.ศ.1974 (The Trade Practice Act 1974)	48
3.1.3 ศาลชำนาญพิเศษสำหรับผู้บริโภค ผู้ประกอบการ และการถือครองอสังหาริมทรัพย์ (Consumer, Trader & Tenancy Tribunal)	51
3.1.3.1 กระบวนกรไต่สวน	57
3.1.3.2 กระบวนกรการพิจารณาคดี	58
3.1.3.3 คำพิพากษาหรือคำสั่ง	58

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
3.1.3.4 การบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง	59
3.1.4 การกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษ	60
3.2 ประเทศมาเลเซีย	61
3.2.1 ประเภทของการเรียกร้องของผู้บริโภค	61
3.2.2 เขตอำนาจศาล	63
3.2.3 การพิจารณาคดี	64
3.2.4 การรับฟังพยานหลักฐาน	65
3.2.5 คำพิพากษาหรือคำสั่ง	66
3.2.6 การบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง	67
3.3 ประเทศอังกฤษ	68
3.3.1 องค์กรที่มีอำนาจดำเนินคดีแทนผู้บริโภค	68
3.3.2 การดำเนินคดีผู้บริโภคในประเทศอังกฤษ	69
3.3.3 การกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษ	71
บทที่ 4 ปัญหาการดำเนินคดีผู้บริโภคในศาลจังหวัดเชียงใหม่	73
4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการพิจารณาคดีในศาลจังหวัดเชียงใหม่	75
4.2 ปัญหาความเหมาะสมเกี่ยวกับการกำหนดขอบเขตคดีผู้บริโภค	78
4.3 ปัญหาเรื่องภาระการพิสูจน์ในคดีผู้บริโภคของศาลจังหวัดเชียงใหม่	86
4.4 ปัญหาการกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษ	91
4.5 ปัญหากรณีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานคดีในศาลจังหวัดเชียงใหม่	99
4.6 ปัญหาอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ประจำจังหวัดเชียงใหม่	104
4.7 ปัญหาเรื่องเขตอำนาจศาลในการฟ้องคดีที่เกี่ยวข้องด้วยอสังหาริมทรัพย์ หรือสิทธิหรือประโยชน์อันเกี่ยวข้องกับอสังหาริมทรัพย์	108
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	112
5.1 บทสรุป	112
5.2 ข้อเสนอแนะ	120

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม	123
ภาคผนวก	128
เอกสารแนบ [1] สัมภาษณ์ นายณัฐพร ณ กาฬสินธุ์	129
เอกสารแนบ [2] สัมภาษณ์ ว่าที่ร้อยตำรวจโท ณัฐวุฒิ ว่างวงศ์	132
เอกสารแนบ [3] สัมภาษณ์ นายฤทธิพงศ์ เตชะพันธุ์	135
เอกสารแนบ [4] สัมภาษณ์ นายอิทธิราช จิตเลขา	137
เอกสารแนบ [5] สัมภาษณ์ นายธีรพงษ์ บุญมาประเสริฐ	139
เอกสารแนบ [6] สัมภาษณ์ นายสุรเชษฐ พรมสุวรรณ	140
เอกสารแนบ [7] สัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ	142

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
4.1	สถิติคดีผู้บริโภครณีผู้ประกอบการเป็นโจทก์	74
4.2	สถิติคดีผู้บริโภครณีผู้บริโภคเป็นโจทก์	74

PAYAP UNIVERSITY